

gáról, Fedor Popusnyák író, költő, régész, néprajzos, fordító, Rakovszky János görög katolikus lelkész, pedagógus-tankönyvíró, egyházi lapszerkesztő, művelődésszervező tevékenységéről. A vértanúhalált halt Romzsa Tódor püspökre, Pavel Cibere jogász, politikus, diplomatára (akit „ruszin Wallenbergnek” is neveztek, mert kémkedés, szovjetellenes agitáció és reakciós szervezkedés koholt vádjá miatt, a sztálini lágerekben töltött kilenc esztendő) szintén tartalmas írással emlékeznek. A kalendárium utolsó három egysége szépirodalmi válogatás klasszikus és mai prózaírók, költők, újságírók valamint diákok műveiből.

A zömében ruszin nyelvű, így a kisebbség öntudatát, nyelvi képességeit feltétlenül fejlesztő szövegek számos, az együttélés értékeit felmutató vonatkozást tartalmaznak. Emellett a ruszinok máig élő *hungarus tudatát* bizonyítandó, három nagyobb tanulmányt és több verset magyarul is megtalálunk a kötetben. Halatlanul tanulságos a *Balutyánszky Péter* homonnai parókus javainak összeírása alapján készült „Szókészleti vizsgálatok a XVIII. századi ruszin irodalmi nyelv köréből” című dolgozat *Udvari István* tollából éppúgy, mint *Bajza Endre* összefoglalója *Beszkid Sándor* – Kárpátalja egykori alkormányzója – tevékenységéről, s mint *Boniszlávszky Tibor* írása *Kobulej Emil* zenetudós-ról. A szépirodalmi rész értékes darabjai *S. Benedek* Andrásnak a szülőföldhöz kötődő költeményei és *Vári*

Fábián László ruszin népballada-fordítása. A színes műmellékletben a kárpátaljai vagy onnan elszármazott képzőművészek: Fedor, Ivan és *Andrij Manajlo*, *Boksay József*, *Erdélyi Adalbert*, *Andrij Kocka*, *Marton Béla*, *Tiberij Sztasko*, *Soltész Zoltán*, *Medveczky Miklós*, *Medveczky-Luták Edit*, *Kassai Antal*, *Volodimir Mikita*, *Elizaveta Bedzir-Kremnicka*, *Pavel Bedzir*, *Jurij Herc*, *Vaszil Gabda*, *Fedinec Atanáz-Frucsi*, *Oleg Garagonics*, *Ivan Ilko*, *Öcsi Szemán*, *Erneszt Kontratovics*, *Puskás László*, *Gavrilo Gúik*, *Szabó László*, *Petki Sándor*, *Vaszilij Szkakandij* és *Anton Sepa* műveinek reprodukcióiban gyönyörködhetünk.

Dicséret illeti tehát az almanach összeállítóját: *Ljavinyecz Antal* professzort, a felelős szerkesztőt és *dr. Ljavinyecz Mariann* főszerkesztőt – akik számos cikk szerzői is –, továbbá a művészeti szerkesztőt, *Manajló* Andrást és a műszaki szerkesztőt, *dr. Ljavinyecz Sztjepánt*. A kezük alól kikerült 2005. évi ruszin kalendárium fényesen igazolja *Stumpf Benedek* András öt évvel ezelőtti megállapítását, miszerint: „a ruszin nép létezik, amennyiben annak definiálja magát. A reformkor végéig tartó, majd századunkban az ellenérdekelt politika ellenére is újra megerősödő nyelv- és kultúrateremtő kísérletek, amelyek közel fél évszázados terror után ma újra tetten érhetőek, ezt a szándékot igazolják.” Adja Isten, hogy e miénkhez hasonlóan, sok határral szétszabdalt nemzet önazonossága tovább terebélyesedjen!

dr. Székely András Bertalan

Ruszin népballada

A börtönből kiváltott szerető

Búsul Pintye egymagában,
a vármegye fogdájában,
levelét csak körmölgeti,
apjurának ezt üzeni:

– Kedves apám, ha megszánnál,
száz arannyal kiválthatnál.
– Inkább fiamnak se mondlak,
minthogy érted annyit adjak!

Búsul Pintye egymagában,
a vármegye fogdájában,
levelét csak körmölgeti,
jó anyjának azt üzeni:

– Kedves anyám, ha megszánnál,
száz arannyal kiválthatnál.
– Inkább fiamnak se mondlak,
minthogy érted annyit adjak!

Búsul Pintye egymagában,
a vármegye fogdájában,
levelét csak körmölgeti,
babájának ezt üzeni:

– Hallod, Áncsa, ha megszánnál,
száz arannyal kiválthatnál.
Áncsa rendben leszámolta,
a rabságból kiváltotta,

Asszonyaként elkísérte,
fiacskát szült esztendőre.
Pólyás fiacskáját nézi,
és így énekelget néki:

– Tente, tente kis bubácska,
ne hasonlíts az apádra,
mert én inkább felaprítlak,
hegyes karóra aggatlak.!

Nótáját még el sem végzi,
Pintye az ablakban nézi:
– Fújjad, Áncsa, amint fújjad,
mikor a fiam ringattad!

– Tente, tente, kicsi bubám,
pont olyan vagy, mint az apád!
Csúrgatott mézben fűrésztlek,
fehér selyembe göngyöllek.

– Hazudsz, asszony, nem ezt fújjad,
mikor a bölcösöt ringattad!
Hisz az ablak előtt álltam,
jól hallottam, mindent láttam!

Hagyd most, Áncsa, a gyermeked,
vedd fel legszebb öltözeted,
tedd fiamat a rengőbe,
s gyere velem az erdőbe.

Esteledni kezdett éppen,
megálltak egy irtás-szelen,
s mire a nap lehanyatlott,
Áncának is feje hullott.

Vári Fábián László fordítása